

Przegląd najnowszych publikacji Europejskiej Agencji Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy

Celem artykułu jest przybliżenie bieżącej tematyki publikacji Agencji czytelnikom krajowym, wskazanie wybranych polskojęzycznych źródeł informacji, obejmujących m.in. tematykę aktualnej kampanii informacyjnej: „Bezpieczna eksploatacja maszyn, urządzeń i budynków”, a także innych, najnowszych zasobów informacyjnych Agencji.

A review of the latest publications of the European Agency for Safety and Health at Work

The aim of this article is to familiarize Polish readers with the current topics of the Agency's publications and to focus on selected sources of information available in Polish. These include, e.g., the current „Safe maintenance” information campaign and other latest informational resources of the Agency.

Wstęp

Współczesne europejskie podejście do kwestii poprawy warunków pracy kładzie szczególny nacisk na prewencję. Gromadzenie i upowszechnianie informacji tematycznej jest istotnym elementem działań prewencyjnych, wspierających realizację celów europejskiej strategii w zakresie bezpieczeństwa i zdrowia w pracy, przyjętej na lata 2007-2012 [1]. Zgodnie ze swoją misją, Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy tworzy i udostępnia zasoby informacyjne z dziedziny szeroko rozumianego bezpieczeństwa pracy, w czym uczestniczy Sieć Informacyjna Agencji, w której rolę polskiego Krajowego Punktu Centralnego Agencji pełni od ponad 10 lat Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

Na rosnące zasoby informacyjne Agencji składają się m.in. publikacje związane z tematyką kolejnych kampanii informacyjnych, a także inne wydawnictwa, odzwierciedlające wyniki prac Agencji związanych z gromadzeniem i analizą informacji. Szczególne znaczenie mają raporty dotyczące nowych, narastających zagrożeń, pojawiających się w szybko zmieniającym się środowisku pracy. Raporty te stanowią ważne uzupełnienie krajowych publikacji, wskazując kierunki prac nad identyfikacją i monitorowaniem zagrożeń w procesach pracy oraz związanych z tym działań o charakterze prewencyjnym.

Coraz powszechniejszy dostęp do Internetu daje możliwość udostępniania informacji drogą elektroniczną. Publikacje Agencji zamieszczane są pod adresem <http://osha.europa.eu/pl/front-page/view>, skąd można je bezpłatnie pobrać w formacie pdf. Praktyka działań informacyjno-promocyjnych wskazuje jednak również na konieczność upowszechniania tradycyjnych wydawnictw drukowanych, ze względu na ich wciąż

ważną rolę w przekazie informacyjnym. Procesy „przenikania” treści publikacji Agencji do odbiorców w Polsce są w praktyce ograniczane przez wciąż istotne bariery językowe: pomimo powiększającego się zakresu tłumaczeń Agencji większość z nich ukazuje się w jęz. angielskim. Opracowanie polskich wersji językowych materiałów informacyjnych Agencji z pewnością zwiększy krąg ich odbiorców w naszym kraju, a tym samym przyczyni się do popularyzacji tej tematyki.

Pakiet informacyjny kampanii

Znaczna część zasobów informacyjnych Agencji powiązana jest bezpośrednio z tematyką kolejnych kampanii informacyjnych, tworząc systematycznie powiększający się zbiór materiałów adresowanych do szerokiego grona odbiorców. Tematyka obecnie prowadzonej dwuletniej kampanii informacyjnej (2010-2011 r.) dotyczy bezpieczeństwa eksploatacji maszyn, urządzeń i budynków (ang. *safe maintenance*): utrzymania stanowisk pracy, budynków, wyposażenia, maszyn i urządzeń w stanie umożliwiającym bezpieczne ich wykorzystywanie, dbałości o właściwy stan techniczny, zapobiegania awariom.

Pakiet informacyjny kampanii rozpowszechniany w wersji elektronicznej oraz drukowanej (w kilkutyśiącym nakładzie) przez Krajowy Punkt Centralny zawiera m.in. *Przewodnik po kampanii informacyjnej*, a także kolejne numery (88, 89 i 90) popularnego biuletynu „Fakty”, tłumaczonego na wszystkie języki urzędowe UE (fot. 1.). Przekazuje on podstawowe informacje, dotyczące tematyki kampanii, czyli prac związanych z konserwacją, które nie stanowią przecież wyłącznej domeny serwisantów i mechaników; są obowiązkiem prawie wszystkich pracowników

w różnych sektorach – są wykonywane w zasadzie w każdym środowisku pracy i dotyczą wszystkich sektorów gospodarki. Dane gromadzone przez Agencję wskazują, że znaczny procent wszystkich wypadków przy pracy w krajach członkowskich UE związany jest z pracami konserwacyjnymi. Badania naukowe dowodzą, że choroby zawodowe i problemy zdrowotne mające związek z pracą (np. azbestoza, nowotwory, problemy ze słuchem i schorzenia układu mięśniowo-szkieletowego) występują stosunkowo często wśród pracowników wykonujących prace konserwacyjne.

Fot. 1. Wybrane publikacje związane z tematyką kampanii informacyjnej 2010-2011, udostępniane w języku polskim

Fig. 1. Selected publications related to the 2010-2011 information campaign that are available in Polish

Materiały informacyjne kampanii zawierają również kolejną edycję popularnego filmu Napo, dotyczącą prac konserwacyjnych, a także informacje dotyczące Konkursu Dobrych Praktyk. Szerszą informację na temat wybranych zagadnień związanych z kampanią przedstawiają kolejne numery zamieszczanego w Internecie biuletynu „E-Fakty”, dotyczące:

- prac rozbiórkowych i konserwacyjnych w budownictwie, w których występuje ryzyko kontaktu z azbestem („E-Fakt” 48 – *Safe maintenance – asbestos in building maintenance*)
- prac konserwacyjnych w górnictwie odkrywkowym („E-Fakt” 49 – *Safe maintenance – quarrying sector*).

„E-Fakty” są publikacjami o charakterze poradnikowo-informacyjnym, stanowią najczęściej uzupełnienie informacji dla wybranych, praktycznych zagadnień dotyczących m.in. tematyki kampanii informacyjnych. Zawierają zestawienie wybranych pozycji piśmiennictwa z krajów członkowskich UE. „E-Fakty” są opracowywane przez Agencję w jęz. angielskim, tłumaczenia wybranych biuletynów na jęz. polski dokonuje Krajowy Punkt Centralny.

„E-Fakt” nr 48 przedstawia wybrane praktyki w aspekcie kontaktu z azbestem przy pracach rozbiórkowych, rekonstrukcji, konserwacji. Publikacja adresowana jest do firm przeprowadzających konserwację budynków oraz do ich pracowników, a ma na celu lepsze uświadomienie im zagrożeń związanych z azbestem, poszerzenie wiedzy i umiejętności, co umożliwi im uniknięcie kontaktu z niebezpiecznymi włóknami. Przedstawia wybrane dobre praktyki z przewodnika, opracowanego przez Komitet Wyższych Inspektorów Pracy (ang. *Senior Labour Inspectors Committee, SLIC*), dotyczące obowiązków pracodawców. Obejmują one m.in. kwestię szkoleń pracowników w zakresie rozpoznawania materiałów, które mogą zawierać azbest oraz zachowań przy kontakcie z tymi materiałami, wymogów dysponowania wiarygodnymi i rzetelnymi informacjami o występowaniu bądź niewystępowaniu azbestu lub materiałów zawierających azbest. Publikacja zawiera również wybrane dobre praktyki z przedsiębiorstw w krajach członkowskich UE (Francja, Niemcy), a także zestawienie wybranych pozycji piśmiennictwa dotyczącego tej tematyki.

Z kolei przykłady dobrych praktyk związanych z pracami konserwacyjnymi dla sektora górnictwa odkrywkowego („E-Fakt” nr 49)

prezentowane są przez firmy z Niemiec i Wielkiej Brytanii. Górnictwo odkrywkowe jest uważane za jedną z najbardziej niebezpiecznych gałęzi przemysłu: ryzyko śmiertelnych wypadków w tej branży jest znacznie większe niż w budownictwie i przy produkcji przemysłowej.

Publikacje Agencji, powiązane z tematyką aktualnej kampanii informacyjnej (2010-2011), stanowią kolejny wkład do zbioru zasobów wszystkich kampanii, obejmujących okres od lat 90. ubiegłego wieku do dziś. Systematycznie powiększające się zestawienie materiałów informacyjnych odzwierciedla tematykę uznaną za priorytetową w dziedzinie bezpieczeństwa pracy w obszarze UE.

Wybrane raporty, przeglądy i inne publikacje

Z tematyką kampanii związany jest obszerny raport Agencji pt. *Maintenance and Occupational Safety and Health: a Statistical Picture* [2]. Raport ten, udostępniany w wersji elektronicznej oraz drukowanej w jęz. angielskim, prezentuje zagadnienia dotyczące zagrożeń w środowisku pracy, związanych z pracami konserwacyjnymi. W jego opracowaniu uczestniczyli również eksperci polscy. Publikacja przedstawia dane statystyczne dotyczące wypadków przy pracy oraz chorób zawodowych powiązanych z problematyką konserwacji, a także obszerną bibliografię, liczącą ponad 130 pozycji piśmiennictwa z obszaru UE. Do wielu źródeł informacji, wskazywanych w bibliografii, dołączono linki do wersji elektronicznych.

Tematyka publikacji Agencji wykracza jednak znacznie poza zakres bezpośrednio objęty kolejnymi edycjami kampanii. Międzynarodowe zespoły ekspertów gromadzą i opracowują informacje związane z nowymi i zwiększającymi się zagrożeniami w środowisku pracy, grupami pracowników oraz sektorami o znacznym ryzyku zawodowym, aspektami ekonomicznymi bezpieczeństwa pracy, włączaniem tematyki bezpieczeństwa do programów nauczania. W wyniku prac ekspertów powstają publikacje w jęz. angielskim: raporty (w ich opracowywaniu uczestniczą m.in. polscy eksperci), przeglądy piśmiennictwa, najczęściej o objętości kilkudziesięciu stron, z licznymi wykresami, ilustracjami oraz obszerną bibliografią.

Kolejnym raportem najczęściej towarzyszą zwięzłe, dwustronicowe biuletyny „Fakty”, publikowane we wszystkich językach urzędowych UE, zawierające streszczenia raportów oraz najważniejsze wnioski. Przykładem może być tutaj biuletyn „Fakty” nr 92 (fot. 2.) pt. *Włączanie zagadnień bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w miejscu pracy do zarządzania biznesowego*, stanowiący podsumowanie raportu dotyczącego tej tematyki [3], który przedstawia te zagadnienia w kontekście całego systemu zarządzania organizacją i łączenia celu kształtowania bezpieczniejszego i zdrowszego środowiska pracy z dążeniem do coraz lepszej efektywności ekonomicznej.

Fot. 2. Raport dotyczący włączania bezpieczeństwa pracy do zarządzania biznesowego (w jęz. ang.) oraz biuletyn „Fakty” dotyczący tej tematyki (w jęz. polskim)

Fig. 2. A report on including occupational safety into business management (in English) and the “Facts” bulletin on that issue (in Polish)

Raport ten oraz inne publikacje, np. dotyczące bodźców ekonomicznych (*Economic incentives to improve occupational safety and health: a review from the European perspective*) stanowią odzwierciedlenie powiązań bezpieczeństwa i zdrowia w pracy z ekonomią, zarządzaniem przedsiębiorstwem oraz polityką państwa [4]. Tematyce tej poświęcony jest nowy dział w witrynie Agencji (*Business aspects of OSH*, <http://osha.europa.eu/en/topics/business-aspects-of-osh>). Gromadzenie i udostępnianie wiarygodnych danych w tym zakresie wspomaga rozwój procesów kształtowania świadomości i kultury bezpieczeństwa w środowisku przedsiębiorców, w tym m.in. dostrzeganie korzyści ekonomicznych, płynących z poprawy warunków pracy. Informacje udostępniane w językach narodowych przyczyniają się do wzrostu wiedzy w zakresie bezpieczeństwa pracy w społeczeństwie. Konsekwentnie opracowywane streszczenia raportów umożliwiają dostęp do wybranej tematyki, a także wniosków z raportu.

Spośród wydanych w latach 2009-2010 publikacji na szczególną uwagę zasługuje zbiór raportów, opracowanych przez Europejskie Obserwatorium Ryzyka (European Risk Observatory) odzwierciedlających nowe i narastające zagrożenia w środowisku pracy (*emerging risks*):

- czynniki biologiczne i pandemie (*Biological agents and pandemics: review of the literature and national policies*)
- zagrożenia wynikające z ekspozycji na nanocząsteczki (*Workplace exposure to nanoparticles*)
- zagrożenia związane z interfejsem człowiek–maszyna (*The human-machine interface as an emerging risk*)
- zagrożenia wynikające z jednoczesnej ekspozycji na hałas i substancje ototoksyczne (*Combined exposure to noise and ototoxic substances*) oraz inne czynniki fizyczne, chemiczne i biologiczne w środowisku pracy.

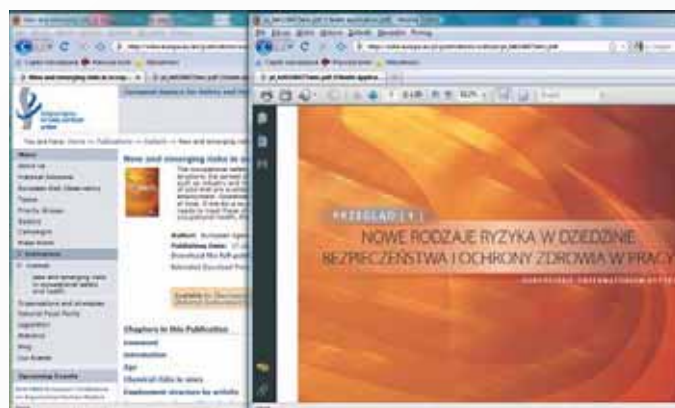
Do grupy najnowszych raportów zaliczyć także można publikację ukierunkowaną na zagrożenia zawodowe charakterystyczne dla poszczególnych grup pracowników, np. taksówkarzy (*Taxi drivers' safety and health: A European review of good practice guidelines*), problematykę oceny ryzyka zawodowego w kontekście zróżnicowania zasobów siły roboczej (*Workforce diversity and risk assessment: ensuring everyone is covered*), a także włączanie tematyki bezpieczeństwa pracy do szkolnych programów nauczania (*OSH in the school curriculum: requirements and activities in the EU Member States*).

Tematyka zagrożeń jest podejmowana w wielu innych publikacjach Agencji – jako odpowiedź na potrzeby informacyjne związane z obserwowanymi zmianami w środowisku pracy. Poza szczegółowymi opracowaniami przygotowano także publikację o charakterze ogólnym, zawierającą podsumowanie tej wieloaspektowej problematyki: *Nowe rodzaje ryzyka w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy (Przegląd 1)* [5]. Publikacja ta ukazała się w wersji drukowanej oraz elektronicznej we wszystkich językach urzędowych UE (fot. 3.).

Publikacja ta prezentuje zestawienie aktualnych oraz przewidywanych tendencji w środowisku pracy, mających znaczenie dla kwestii bhp. Zgodnie z przedstawianymi wynikami, na stan bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników w Europie ma dziś wpływ wiele czynników – m.in. zmiana struktury demograficznej, wzrost popularności nowoczesnych technologii oraz spadek znaczenia sektorów gospodarki dominujących w przeszłości, jak przemysł czy górnictwo.

Przegląd publikowany we wszystkich językach stanowi streszczenie obszernego opracowania wyników badań, udostępnianego w jęz. angielskim *New and emerging risks in occupational safety and health, (Outlook 1) Annexes* [6], zawierającego zgromadzone z obszaru UE dane statystyczne dotyczące zagrożeń oraz ich analizę.

Problematyka nowych zagrożeń w środowisku pracy znajduje również odzwierciedlenie w zrealizowanym przez Agencję badaniu przedsiębiorstw (ESENER), którego wyniki przedstawiono w obszernej publikacji opracowanej w jęz. angielskim, udostępnianej w wersji drukowanej oraz elektronicznej w witrynie internetowej (*European survey of enterprises on new and emerging risks. Managing safety and health at work*)

Fot. 3. Publikacja *Nowe rodzaje ryzyka w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy (Przegląd 1)* we wszystkich językach urzędowych UE, udostępniona w witrynie Agencji (http://osha.europa.eu/pl/publications/outlook/pl_te8108475enc.pdf)

Fig. 3. „New types of risks in occupational safety and health (Review 1)” accessible in all official EU languages, published on the Agency’s website

Fot. 4. Raport Agencji oraz interaktywne narzędzie (<http://osha.europa.eu/sub/esener/pl>), prezentujące wyniki europejskiego badania przedsiębiorstw na temat nowych i pojawiających się zagrożeń

Fot. 4. Agency report and an interactive tool presenting results of the European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks

(fot. 4.), [7]. Celem badania było wspomaganie przedsiębiorstw w bardziej efektywnym działaniu na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa pracowników. W wyniku badania, przeprowadzonego w 2009 r. w 31 krajach (27 państwach członkowskich UE oraz w Chorwacji, Turcji, Szwajcarii

i Norwegii) zgromadzono informacje porównywalne na poziomie międzynarodowym, przydatne przy opracowywaniu i wdrażaniu nowych programów w tej dziedzinie.

Zakres tematyczny badania nawiązywał do zmian zachodzących w środowisku pracy, wynikających z uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Wywiady, przeprowadzone z kadrą zarządzającą podmiotami gospodarczymi oraz ze specjalistami ds. bezpieczeństwa pracy, dotyczyły m.in. kwestii zarządzania bezpieczeństwem pracy, uwzględniania zagrożeń psychospołecznych w procesach zarządzania, działań kontrolujących stanowiska pracy w powiązaniu z oceną ryzyka zawodowego, zaangażowania pracowników w działania prowadzące do zapewnienia odpowiedniego stanu bezpieczeństwa.

Raport prezentujący metodologię oraz wyniki badań opublikowano w angielskiej wersji językowej w formie drukowanej oraz elektronicznej. W witrynie Agencji, na stronach Europejskiego Obserwatorium Ryzyka udostępnione jest dodatkowo interaktywne narzędzie (w językach urzędowych UE), prezentujące szczegółowe wyniki badania przedsiębiorstw. Narzędzie zapewnia możliwość pobrania danych liczbowych (w formacie Excel) do dalszej analizy. Streszczenie najważniejszych wyników raportu zostało również opracowane i udostępnione w wersjach językowych UE, m.in. w jęz. polskim (*Europejskie badanie przedsiębiorstw na temat nowych i pojawiających się zagrożeń. Streszczenie wyników*) [8].

O ESENER napiszemy obszerniej w następnym numerze „Bezpieczeństwa Pracy”.

Podsumowanie

Europejska Agencja Bezpieczeństwa i Zdrowia w Pracy gromadzi, analizuje i udostępnia zasoby informacyjne adresowane do szerokich grup odbiorców, w czym czynny udział biorą krajowe punkty centralne, a wśród nich Polski Krajowy Punkt Centralny (CIOP-PIB), który uczestniczy w gromadzeniu krajowych danych dotyczących bezpieczeństwa pracy, a także w upowszechnianiu materiałów informacyjnych w środowiskach użytkowników krajowych. Tematyka publikacji Agencji obejmuje m.in. zagadnienia związane z kolejnymi kampaniami informacyjnymi, aspekty ekonomiczne bezpieczeństwa pracy, zmiany w środowisku pracy prowadzące do powstawania nowych i narastających zagrożeń. Najnowsze publikacje Agencji obejmują zarówno opracowania teoretyczne, jak i prezentacje wyników badań realizowanych w 2009 r. wśród przedstawicieli przedsiębiorstw w Europie.

Publikacje Agencji udostępniane są zarówno w formie drukowanej, jak i elektronicznej – do bezpłatnego pobrania z witryny internetowej (<http://osha.europa.eu/pl/publications/reports>). W kraju wersje drukowane publikacji upowszechnia, m.in. w ramach kampanii informacyjnych, polski Krajowy Punkt Centralny. Są one również dostępne w bibliotece CIOP-PIB.

PIŚMIENICTWO

[1] *Podniesienie wydajności i jakości w pracy: wspólnotowa strategia na rzecz bezpieczeństwa i higieny pracy na lata 2007-2012*. KOM (2007)62, Bruksela 2008 <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0062:FIN:PL:PDF>

[2] *Maintenance and Occupational Safety and Health: a statistical picture*, European Agency for Safety and Work, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010, http://osha.europa.eu/en/publications/literature_reviews/maintenance_OSH_statistics

[3] *Mainstreaming OSH into business management*, European Agency for Safety and Work, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010, http://osha.europa.eu/en/publications/reports/mainstreaming_osh_business

[4] *Economic incentives to improve occupational safety and health: a review from the European perspective*, European Agency for Safety and Health at Work, Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2010, http://osha.europa.eu/en/publications/reports/economic_incentives_TE3109255ENC

[5] *Nowe rodzaje ryzyka w dziedzinie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia w pracy (Przegląd 1)*. European Agency for Safety and Health at Work, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2009, http://osha.europa.eu/pl/publications/outlook/pl_te8108475enc.pdf

[6] *New and emerging risks in occupational safety and health (Outlook 1) Annexes*, European Agency for Safety and Health at Work, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities 2009, <http://osha.europa.eu/en/publications/outlook/new-and-emerging-risks-in-occupational-safety-and-health-annexes>

[7] *European Survey of Enterprises on New and Emerging Risks (ESENER) – Managing safety and health at work* European Agency for Safety and Health at Work, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010, http://osha.europa.eu/en/publications/reports/esener1_osh_management

[8] *Europejskie badanie przedsiębiorstw na temat nowych i pojawiających się zagrożeń (ESENER) – Streszczenie wyników*. European Agency for Safety and Health at Work, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2010, http://osha.europa.eu/pl/publications/reports/en_esener1-summary.pdf

Publikacja opracowana na podstawie wyników uzyskanych w ramach I etapu programu wieloletniego pn. „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy” dofinansowanego w latach 2008-2010 w zakresie zadań służb państwowych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej. Główny koordynator: Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy.

Potrzeba doskonalenia systemów pierwszej pomocy w przedsiębiorstwach

O procedurach awaryjnych w zakładach pracy w świetle aktualnych wymagań prawnych rozmawiali uczestnicy zorganizowanego przez Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy oraz firmę konsultingową Twoja Bezpieczna Firma seminarium, które odbyło się 21 października br. w Centrum Partnerstwa Społecznego „Dialog” im. Andrzeja Bączkowskiego w Warszawie.

O tym, jak ważnym tematem jest prawidłowa organizacja systemu pierwszej pomocy, świadczyła frekwencja na seminarium – w przestronnej sali konferencyjnej, mogącej pomieścić ok. 100 osób, zabrakło miejsc.

Podczas spotkania omawiano m.in. kwestię organizacji systemu pierwszej pomocy w świetle obowiązującego prawa (TBF) oraz dobre praktyki w tym temacie (CIOP-PIB), a także obowiązki pracodawcy w zakresie zapewniania udzielania pierwszej pomocy w nagłych wypadkach (m.in. pożarów) i organizacji ewakuacji zakładu pracy (OIP Warszawa).

Sposób implementacji i zarządzania sprawnym systemem pierwszej pomocy zaprezentowali przedstawiciele pracodawców – Hydrobudowy Gdańsk S.A. i Boxmet Medical, a seminarium zakończyła dyskusja w formie okrągłego stołu. Jej uczestnicy zgodzili się co do konieczności doprecyzowania rozwiązań systemowych w zakresie systemu pierwszej pomocy, a także potrzeby częstszego organizowania tego rodzaju spotkań w celu wymiany poglądów i dobrych praktyk. Zdaniem dyskutantów to dzisiaj najlepsza metoda doskonalenia istniejących systemów pierwszej pomocy w przedsiębiorstwach.

W jednym z najbliższych wydań „Bezpieczeństwa Pracy” opiszemy organizację systemu pierwszej pomocy w firmie Hydrobudowa Gdańsk S.A.

